

M. Satuk Buğra KAVUNCU
İstanbul Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yakın Doğu bölgesinde uzun yıllar boyunca yaşanan krizler, bölge ülkeleri için ciddi güvenlik tehditleri doğurmaktadır. İsrail'in İran'a yönelik başlattığı "Yükselen Aslan Operasyonu" bu krizlerin en son örneğidir. Yapılan bu harekatta resmi olarak savaş ilan edilmemiş olsa da bu durum enerji güvenliğinden göç dalgalarına, sınır güvenliğinden iç toplumsal dengelere kadar çok boyutlu etkiler meydana getirmektedir. İsrail ve İran'ın karşılıklı olarak gerçekleştirdiği çok boyutlu saldırılar, bölgedeki çatışma dinamiklerini değiştirmiştir. Tüm bu yaşananlar bölgenin çok boyutlu ve çok aktörlü bir savaşa sürüklenmesi ihtimalini artırmaktadır. Bu gelişmelerin Türkiye üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerinin ciddi biçimde ele alınması gerekmektedir. Özellikle İran'ın, Hürmüz Boğazı üzerinden geçen petrol ve doğalgaz trafiğine müdahale etmesi durumunda, dünya enerji piyasalarında şok etkisi yaratacak fiyat artışları yaşanması kuvvetle muhtemeldir. Enerji ihtiyacının büyük bir bölümünü ithalat yoluyla karşılayan Türkiye de yaşanabilecek bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Bütün bunların yanı sıra İran'da savaşla birlikte artan iç gerilim; etnik ve mezhepsel fay hatlarının yoğun olduğu bölgelerde kitlesel göç hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

İran'da merkezi otoritenin çöküşü halinde merkezdeki güç boşluğundan yararlanabilecek terör örgütleri ve bu örgütlerin uzantıları Türkiye için büyük bir güvenlik riski oluşturacaktır. Özellikle İran'da faaliyet gösteren ve Türkiye'nin terör örgütü olarak tanımladığı birtakım terör gruplarının güçlenme tehlikesi bulunmaktadır. Öte yandan İsrail-İran Savaşı dolayısıyla Türkiye sınırında meydana gelecek güvenlik krizi, ticari ve lojistik faaliyetleri doğrudan etkileyebilir. Bölgede yaşayan vatandaşlarımız, İran-İsrail geriliminden ticari, iktisadi ve sosyal açıdan zarar göreceklerdir. Öte yandan kaçakçılık ve organize suç faaliyetlerinin artması da muhtemel risklerdendir. Ayrıca İsrail'in İran'daki nükleer tesisleri hedef alması, nükleer sızıntıların yaşanmasından kaynaklı olarak İran sınırındaki vatandaşlarımızın sağlığını da olumsuz etkileyecektir. Bu kapsamda; İran-İsrail arasındaki çatışmaların Türkiye'ye yönelik kısa, orta ve uzun vadeli etkilerinin tespiti, dış politikada atılacak adımların kriz derinleşmeden belirlenmesi ve vatandaşlarımızın her açıdan güvenliğini sağlamak için alınacak tedbirlerin görüşülmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasını arz ve teklif ederim.

M. Satuk Buğra KAVUNCU
İstanbul Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Yakın Doğu bölgesinde yaşanan birçok kriz, bu bölgeye sınırı bulunması hasebiyle Türkiye'yi doğrudan yahut dolaylı biçimde etkileyebilmektedir. İran ile İsrail arasında yaşanan saldırılar da bu ekseninde değerlendirilmeli ve Türkiye; milli güvenlik, enerji bağımsızlığı ve sosyal istikrar alanlarında önleyici politika geliştirmelidir. Bu politikaların, krizler çözülmez bir noktaya gelmeden Meclis'te çok disiplinli araştırmalarla ele alınması gerekmektedir. Bu hem kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi hem de hükümetin karar alma süreçlerinin sağlıklı işlemesi açısından önem arz etmektedir.

Türkiye gibi enerji kaynaklarının büyük çoğunluğunu ithalat yoluyla temin eden ülkeler için bu durum; cari açık, enflasyon ve dış ticaret dengesi üzerinde ciddi baskı oluşturacaktır. Türkiye'nin İran'dan doğrudan aldığı doğalgaz ve petrol ile alternatif rotalara yönelme zorunluluğu, enerji arz güvenliğini tehlikeye sokabilecektir. Afganistan ve Pakistan gibi ülkelere İran'a gelen sığınmacıların da Türkiye sınırına yönelmesi halinde Gürbulak Sınır Kapısı başta olmak üzere Van, Ağrı ve Hakkâri illerinde yoğun bir göç baskısı oluşacaktır.

İran'daki iç istikrarsızlık; çeşitli terör örgütlerinin faaliyetlerini artırma riski taşıdığı gibi, Türkiye'nin doğu sınırında güvenlik açıkları yaratabilir. Özellikle İran'da faaliyet gösteren ve Türkiye'nin terör örgütü olarak tanımladığı bazı yapıların otorite boşluğunu doldurmaya çalışması ve sınır ötesinden Türkiye'ye sızmalar yapması olasılığı, askeri ve istihbarat temelli tedbirlerin daha yoğun ve geniş kapsamlı bir biçimde alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin halihazırda 4 milyona yakın kayıtlı sığınmacıya ve birçok kaçak göçmene ev sahipliği yaptığı göz önünde bulundurulduğunda, yeni bir göç dalgası Türkiye'nin iç güvenliğini tehdit edecektir. Bununla birlikte Türkiye'nin barındırdığı sığınmacılardan kaynaklı olarak şehirlerinde yaşanan demografik tehdit daha da derinleşecektir.

Geleneksel Türk Dış Politikası bölgesel gerilimlerde Türkiye'nin ulusal çıkarını her koşulda muhafaza etmeyi amaçlar. AK Parti iktidarı döneminde bu anlayışın terk edilmesi ve dolayısıyla hem İran hem de İsrail ile ilişkilerde ideolojik saiklerle hareket edildiği için şu an yaşanan kriz, Türkiye'yi her açıdan baskı altına alması muhtemeldir. Türkiye'nin tarafsızlık ve bölgesel istikrarı destekleyen rolünü sürdürebilmesi için çatışmanın seyrine göre yeni diplomatik hamleler geliştirmesi gerekebilir. Bunun için yapılması gereken de tıpkı 2. Cihan Harbi'nde olduğu gibi aktif tarafsızlık politikasının yürürlüğe konulmasıdır.

İran ile İsrail arasındaki geriliminin enerji arz güvenliği ve fiyat dalgalanmaları, yeni göç dalgalarının sınır illerimize ve büyük şehirlerimize etkisi, etnik ve mezhepsel çatışma risklerinin iç güvenlik boyutu, terör örgütlerinin hareket kabiliyeti üzerindeki yansımaları, sınır ticareti, yerel ekonomi ve lojistik zincir üzerindeki baskıları, Türkiye'nin dış politika stratejilerindeki olası değişim ihtiyaçları açılarından bütüncül biçimde analiz edilmesi ve nükleer sızıntılardan vatandaşlarımızı korumak için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Genel Görüşme açılmasını arz ederim.

Bununla birlikte Türkiye'nin barındırdığı sığınmacılardan kaynaklı olarak şehirlerinde yaşanan demografik tehdit daha da derinleşecektir. Ayrıca İran'da farklı etnik gruplara ait nüfusun yoğun olduğu bölgelerde merkezi yönetimin zayıflaması halinde, İran'daki merkez kuvvetin etrafında güç mücadelesine girişebilecek merkezkaç güçlerin ortaya çıkma tehlikesi bulunmaktadır.